

De rol van ouderparticipatie in het basisonderwijs

Frederik Smit

Een onderzoek naar vorm,
inhoud en effecten
van ouderparticipatie
in het basisonderwijs

its

DE ROL VAN OUDERPARTICIPATIE IN HET BASISONDERWIJS

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DE GRAAD VAN DOCTOR AAN DE
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM,
OP GEZAG VAN DE RECTOR MAGNIFICUS
PROF. DR. P.W.M. DE MEIJER
IN HET OPENBAAR TE VERDEDIGEN IN DE AULA
DER UNIVERSITEIT (OUDE LUTHERSE KERK,
INGANG SINGEL 411, HOEK SPUI),

OP DONDERDAG 12 SEPTEMBER 1991 TE 13.30 UUR DOOR

FRÉDÉRIC CHRISTIAAN GERARDUS SMIT

GEBOREN TE AMSTERDAM

INSTITUUT VOOR TOEGEPASTE SOCIALE WETENSCHAPPEN

Drukwerk: Benda bv., Nijmegen
Bindwerk: v. Mierlo vof, Nijmegen Omslagontwerp: B. Arts, Wyhe
Tekening omslag: Leanne Smit, Amsterdam

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG Smit, Frederik

De rol van ouderparticipatie in het basisonderwijs : een onderzoek naar vorm, inhoud en effecten van ouderparticipatie in het basisonderwijs / Frederik Smit. - Nijmegen Instituut voor Toegepaste Sociale wetenschappen. -111.

Proefschrift Nijmegen. - Met lit. opg.

ISBN 90-6370-808-4

NUGI 722

Trefw.: ouderparticipatie ; basisonderwijs / medezeggenschap ; basisonderwijs.

© 1991 Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen, Nijmegen

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Woord vooraf

Vorm, inhoud en effecten van ouderparticipatie zijn zo'n 25 jaar onderwerp van discussie in het basisonderwijs (voorheen kleuter- en lager onderwijs). Het betrekken van ouders bij het onderwijs was met name in de jaren zeventig een belangrijk gespreksthema op scholen en is onderzocht door verschillende sociale wetenschappers. De invoering van de Wet medezeggenschap onderwijs (1982) en de Wet op het basisonderwijs (1985) hebben de positie van de ouders veranderd. Er zijn in Nederland geen recente studies uitgevoerd naar ouderparticipatie, terwijl de rol van ouders bij het onderwijs weer meer aandacht krijgt in verband met de bijstelling van de Wet medezeggenschap onderwijs, de kwaliteitsverbetering van het basisonderwijs en de uitvoering van projecten in het kader van de sociale vernieuwing. Hopelijk kan deze studie een licht werpen op de positie van ouders binnen de discussies over deze thema's.

De onderzoeksgegevens die in deze studie genoemd worden, zijn verkregen in het kader van mijn activiteiten op het Instituut voor Toegepaste Sociale wetenschappen (ITS) te Nijmegen bij de afdeling Organisatie van het Onderwijs. De aanleiding voor de studie was het voorstel van prof. dr. A.M.L. van Wieringen in juli 1985 bij het doctoraal examen pedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam, tot een omvattende studie naar ouderparticipatie in het basisonderwijs waarin de door mij verkregen onderzoeksgegevens in een breder theoretisch kader zouden worden behandeld.

Prof. dr. J.J. Peters van de Rijksuniversiteit van Groningen heeft mij bij de aanvang van deze studie waardevolle adviezen gegeven. Beleidsmedewerkers van de landelijke ouderorganisaties hebben concept-teksten over participatie van ouders in landelijke ouderorganisaties van commentaar voorzien. In het bijzonder noem ik drs. H. Loonen (NKO), mr. W. van Katwijk (OPCO), mr. H. Froentjes en G. Peters (beiden VOO) en W. Sekeris (OPCO). Mr. drs. F.H.J.G. Brekelmans van de onafhankelijke vakorganisatie NGL heeft de concepttekst over de juridische relatie tussen ouders en school nauwgezet bekeken.

De algemeen directeur van het ITS, drs. A. Mens, heeft mij in staat gesteld deze studie te voltooien, door gebruik te maken van de regeling voor onbetaald buitengewoon verlof van de universiteit. De wetenschappelijk directeur van het ITS, prof. B. van Onna, en zijn voorganger, prof. dr. C.F.M. van Lieshout, hebben mij gestimuleerd om dit proefschrift te voltooien.

Verschillende medewerk(st)ers van het ITS hebben aan onderdelen van het onderzoek bijgedragen. Dank geldt drs. J. Doesborgh, drs. N. van Kessel, dr. A. Pelkmans, kl drs. G. Vrieze, drs. G. Reijmer, drs. H. Vierke, drs. A. van Langen en A. Ruijs. Met collega dr. W. van Esch heb ik opbouwende gesprekken gevoerd over het onderwerp van dit proef-

schrift. Mr. M. Laemers en dr. A. Pelkmans hebben onderdelen van het manuscript becommentarieerd. De tekstverwerking is verzorgd door mw. C. Pattikawa. De reprografie is uitgevoerd door hr. T. van Wel. Drs. R. Jas heeft het manuscript tekstueel gecorrigeerd. Al deze personen dank ik voor hun medewerking.

Tot slot ben ik de vele informanten erkentelijk voor hun medewerking: ouders, leerlingen, leerkrachten, schoolleiders, voorzitters van schoolbesturen, medezeggenschapsraden, ouderraden en ouderverenigingen.

Nijmegen, juni 1991

F. Smit

Aanleiding

Deze dissertatie is gebaseerd op met name drie eerdere voltooide onderzoeken, die elk een aantal aspecten van ouderparticipatie tot onderwerp hadden. Deze onderzoeken worden hieronder nader toegelicht.

Onderzoeksvragen van de niet-ambtelijke Toetsingscommissie Wet medezeggenschap onderwijs ten behoeve van de evaluatie van de Wet medezeggenschap onderwijs (WMO) vormden de aanzet tot de praktijkgerichte onderzoeken naar de invoering van deze wet en het functioneren van de medezeggenschap in het onderwijs. Vragen van de Nederlandse Katholieke Oudervereniging (NKO) over ouderparticipatie in het basisonderwijs vormden de aanleiding voor een onderzoek naar het functioneren van ouderparticipatie in het basisonderwijs. SVO is bij de onderzoeken als opdrachtgever opgetreden. De beantwoording van deze vragen heeft geresulteerd in de volgende publikaties:

1. F. Smit & A. Pelkmans, De invoering van de Wet medezeggenschap onderwijs, Nijmegen: ITS, 1986.

Deze publikatie vormt het resultaat van een onderzoek naar de invoering van de Wet medezeggenschap onderwijs, dat in opdracht van SVO werd uitgevoerd (SVO-project 4263). Het onderzoek startte in december 1984 en werd in maart 1986 afgerond.

Het doel van het onderzoek naar de invoering van de Wet medezeggenschap onderwijs was een representatieve beschrijving te geven van de mate van 'invoering' van deze wet. Tijdens de uitvoeringsperiode is er een interimrapport verschenen: F. Smit & A. Pelkmans, Onderzoek praktische toepassing Wet medezeggenschap onderwijs, interimrapport, in: Rapport nr. 2, Toetsingscommissie Wet Medezeggenschap Onderwijs, 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij, 1985.

2. F. Smit, G. Reijmer, G. Vrieze, A. Ruijs, Het functioneren van de medezeggenschap in het onderwijs. Tweede evaluatieve studie van de Wet medezeggenschap onderwijs, Nijmegen: ITS, 1987.

Het doel van het onderzoek naar het functioneren van de medezeggenschap in het onderwijs was een beeld te geven van de feitelijke 'werking' van de medezeggenschap in de scholen. In deze studie is het feitelijk functioneren van de medezeggenschapsraden en de invloed van deze raden op het beleid van de scholen aan de orde gekomen. Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van SVO (SVO-project 6003). De uitvoering van dit project vond plaats in de periode februari 1986 - februari 1987.

De onderzoeken naar de invoering van de Wet medezeggenschap onderwijs en het functioneren van de medezeggenschap in het onderwijs waren bij SVO aangevraagd door de niet-ambtelijke Toetsingscommissie Wet Medezeggenschap Onderwijs, die

tot taak had de werking van de Wet medezeggenschap onderwijs op onafhankelijke wijze te toetsen ten te evalueren (art. 26, WMO).

De auteur van dit proefschrift had de leiding van het projectteam en schreef de hoofdstukken 1, 2 (voor een groot deel), 3, 5, 9 en 10. Het onderzoek werd begeleid door drs. N. van Kessel en dr. A. Pelkmans van het ITS. Bij de opzet, uitvoering en rapportage van het onderzoek zijn de onderzoekers begeleid door een commissie bestaande uit C.M. Buurman (voorzitter Toetsingscommissie), mr. F.G. Boulonois, lid (secretaris Toetsingscommissie), drs. S. Boef-van der Meulen, lid (lid Toetsingscommissie) en F.P Dijk (vice-voorzitter Toetsingscommissie).

3. F. Smit, Ouderparticipatie in het basisonderwijs. SVO, Selectareeks, Lisse: Swets & Zeitlinger 1988.

Het onderzoek naar ouderparticipatie in het basisonderwijs was aangevraagd door de Nederlandse Katholieke Oudervereniging bij SVO (SVO-project 53403) en uitgevoerd door het ITS in de periode januari 1986 - april 1988. De centrale vraagstelling van het onderzoek was na te gaan in welke vormen en in welke mate ouderparticipatie voorkomt en wat de effecten zijn van ouderparticipatie in het basisonderwijs.

Het verslag van deze studie is opgesteld door de auteur van dit proefschrift, daarbij begeleid door drs. N. van Kessel en drs. A. Mens van het ITS en een resonansgroep bestaande uit: drs. H. Loonen (beleidsmedewerker Nederlandse Katholieke Oudervereniging, voorzitter resonansgroep), mr. W. van Katwijk (ambtelijk secretaris van de Ouderraad Protestants Christelijk Onderwijs), G. Peters (lid dagelijks bestuur van de Vereniging voor Openbaar Onderwijs) en W. Sekeris (ambtelijk secretaris van de Landelijke Oudervereniging voor het Bijzonder Onderwijs op algemene grondslag).

Bij de nadere uitwerking van het onderzoek naar ouderparticipatie zullen we ons vooral baseren op bovengenoemde studies. In hoofdstuk 1 gaan we in op de probleemstelling van de dissertatie.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	v
Aanleiding	vii
Hoofdstuk 1 - Probleemstelling	1
1.1 Inleiding	1
1.2 Definiëring van ouderparticipatie	2
1.2.1 Vorm en inhoud van ouderparticipatie	2
1.2.2 Beoogde effecten van ouderparticipatie	4
1.3 Doelstelling en vraagstelling van de studie	10
1.4 Verdere indeling van de dissertatie	11
Hoofdstuk 2 - De verhouding van ouders tot de school en de overheid	13
2.1 Inleiding	13
2.2 De gedeelde verantwoordelijkheid van ouders, school en staat voor opvoeding en onderwijs (vanaf 1760)	13
2.2.1 Kritiek op het huisonderwijs en het particulier onderwijs (1760- ±1800)	13
2.2.2 Grotere bemoeienis van de staat met het onderwijs (vanaf ±1800)	16
2.2.3 Inperking van ouderlijke posities en professionalisering van de onderwijsgevenden (1848-1917)	20
2.3 Formaliseren van contacten tussen ouders en school (vanaf 1917)	28
2.4 Het inschakelen van ouders bij onderwijsactiviteiten (vanaf eind jaren zestig)	30

Hoofdstuk 3 - De institutionalisering van inspraak en participatie van ouders in lokale en landelijke ouderorganisaties	35
3.1 Inleiding	35
3.2 Regelgeving ten behoeve van oudervertegenwoordiging in lokale schooladviesorganen (1920-heden)	35
3.2.1 Afzonderlijke regelgeving voor openbaar en bijzonder onderwijs (1920-1982)	35
3.2.2 Naar een wettelijke regeling voor medezeggenschap in het openbaar en bijzonder onderwijs (1974-1982)	45
3.3 De positie van ouders binnen landelijke (ouder)organisaties (vanaf 1923)	50
3.4 Organisatie en participatiegraad van landelijke ouderorganisaties	55
3.5 Oudervertegenwoordiger binnen landelijke ouderorganisaties	61
3.5.1 Ouderorganisaties als pressiegroepen	62
3.5.2 Ouderorganisaties als service-organisaties	67
Hoofdstuk 4 - Enige aspecten van de juridische relatie tussen ouders en school	71
4.1 Inleiding	71
4.2 De rechtsverhouding van ouders tot het bevoegd gezag, de directie en groepsleraren	71
4.3 Wettelijke regelingen voor ouderparticipatie	77
4.3.1 Niet-geïnstitutionaliseerde ouderparticipatie	77
4.3.2 Geïnstitutionaliseerde ouderparticipatie	79
Hoofdstuk 5 - Ouderparticipatie in relatie tot conceptualisering van schoolorganisaties	93
5.1 Inleiding	93
5.2 Conceptualisering van ouderparticipatieprofielen	93
5.3 Ouderparticipatieprofielen van scholen en typen schoolorganisaties	105
5.4 Herdefiniëring van de onderzoeksvragen	110

Hoofdstuk 6 - Opzet en uitvoering van het onderzoek	113
6.1 Inleiding	113
6.2 Onderzoeksopzet	113
6.3 Deelonderzoek naar de positie van ouders bij invoering van de WMO	115
6.3.1 Steekproeftrekking survey invoering WMO	116
6.3.2 Dataverzameling survey invoering WMO	116
6.4 Deelonderzoek naar de positie van ouders bij het functioneren van de medezeggenschap op scholen	118
6.4.1 Steekproeftrekking functioneren medezeggenschap	118
6.4.2 Dataverzameling functioneren medezeggenschap	119
6.5 Deelonderzoek naar de perceptie van ouders over het functioneren van de medezeggenschap	120
6.6 Deelonderzoek naar het functioneren van ouderparticipatie	121
6.6.1 Steekproeftrekking onderzoek functioneren ouderparticipatie	121
6.6.2 Dataverzameling surveys onderzoek functioneren ouderparticipatie	122
6.6.3 Gevalsstudies onderzoek ouderparticipatie	124
6.7 Analyseschema en operationalisaties van de kwantitatieve variabelen	127
6.7.1 Onafhankelijke variabelen/specificerende condities	127
6.7.2 Afhankelijke variabelen	130
6.7.3 Analyseschema	134
6.8 Analyse van de onderzoeksgegevens	137
Hoofdstuk 7 - Ouders en schoolteam	141
7.1 Inleiding	142
7.2 Contactvormen tussen ouders en school	142
7.2.1 Communicatie tussen ouders en leerkrachten	144
7.2.2 Selectie van ouders ten behoeve van ouderparticipatie	148
7.2.3 De participatiegraad bij ouderparticipatie	150
7.3 Rollen en verantwoordelijkheden van ouders bij ouderparticipatie	152
7.3.1 Participatie en non-participatie op schoolniveau	152
7.3.2 Participatie en non-participatie op groepsniveau	157
7.3.3 Verschillen in inschattingen tussen schoolleiders en leerkrachten wat betreft ouderparticipatie	159

Hoofdstuk 8 - Richting kunnen geven aan gebeurtenissen op school	163
8.1 Inleiding	163
8.2 Vormen van geïnstitutionaliseerde ouderparticipatie	164
8.2.1 Participatie van ouders in het schoolbestuur	164
8.2.2 Participatie van ouders in cliëntorganen vooraf gaande aan de WMO	166
8.2.3 Selectie van kandidaat-leden voor cliëntorganen	168
8.2.4 Het functioneren van cliëntorganen	170
8.2.5 Medezeggenschap van ouders via de MR	171
8.3 Rollen en verantwoordelijkheden van ouders bij geïnstitutionaliseerde ouderparticipatie	176
8.3.1 Taken en activiteiten van ouders in cliëntorganen en de MR	177
8.3.2 De houding van schoolleiders ten aanzien van ouderparticipatie en de taken van ouders bij geïnstitutionaliseerde ouderparticipatie	178
Hoofdstuk 9 - Communicatie en controle	181
9.1 Inleiding	181
9.2 De informatievoorziening van ouders binnen het communicatienetwerk op school	183
9.2.1 (Ouders in) het schoolbestuur	183
9.2.2 Ouders in cliëntorganen	185
9.2.3 Ouders in de MR	186
9.2.4 'Doorsnee' ouders	187
9.3 De mogelijkheid voor ouders om toezicht te kunnen houden op het onderwijsleerproces	192
9.3.1 Het inschakelen van ouders bij lesactiviteiten in de klas door de leerkrachten	192
9.3.2 Ouderparticipatieprofielen van leerkrachten op achterstandsscholen	195
9.3.3 Ouderparticipatieprofielen van leerkrachten op openbare en bijzondere scholen	196
9.3.4 Ouderparticipatieprofielen van leerkrachten en organisatiekenmerken	199
9.4 Voorwaarden ten behoeve van ouderparticipatie	204
9.5 Klachten en conflicten	206

Hoofdstuk 10 - Schoolorganisatietypen en ouderparticipatieprofielen	211
10.1 Inleiding	211
10.2 Aspecten van schoolorganisatietypen en ouderparticipatie profielen van scholen	212
10.3 Schoolorganisatietypen en ouderparticipatieprofielen van scholen	215
Hoofdstuk 11 - Effecten van ouderparticipatie	223
11.1 Inleiding	223
11.2 Is ouderparticipatie een voorwaarde voor de ontwikkelingskansen van leerlingen op school?	224
11.2.1 Het welbevinden en de leerprestaties van leerlingen	224
11.2.2 De relatie leerkracht-kind en de leerprestaties van leerlingen	227
11.3 Is ouderparticipatie een conditie voor de schoolloopbaan van leerlingen?	228
11.3.1 De verwijzing van leerlingen naar het speciaal onderwijs en het uitstroomniveau van leerlingen naar het voortgezet onderwijs	228
11.3.2 Het relatieve belang van ouderactiviteiten	233
11.4 Is niet-geïstitutionaliseerde ouderparticipatie een conditie voor een effectieve taakuitvoering van leerkrachten?	236
11.4.1 Invloed van ouderparticipatie en de relatie leerkracht/ouder en leerkracht/leerling	236
11.4.2 Samenhang tussen ouderparticipatie en de taakbelasting van leerkrachten	239
11.5 Is geïstitutionaliseerde ouderparticipatie een conditie voor ouders om richting te kunnen geven aan de beleidsvoering op school?	242
11.5.1 De beoordeling van ouderparticipatie	242
11.5.2 De invloed van cliëntorganen op standpuntenbepaling van de schoolleiding, de MR en het bevoegd gezag	244
11.5.3 De invloed van de MR op de voorgenomen besluiten van het bevoegd gezag	251

Hoofdstuk 12 - Samenvatting en conclusies	253
12.1 Inleiding	253
12.2 Niet-geïstitutionaliseerde ouderparticipatie en geïstitutionaliseerde ouderparticipatie	254
12.2.1 Precisering van begrippen	254
12.2.2 Conclusies met betrekking tot niet-geïstitutiona- liseerde ouderparticipatie en geïstitutionaliseerde ouderparticipatie	257
12.3 Communicatie- en controlemogelijkheden van ouders	259
12.3.1 Precisering van begrippen	259
12.3.2 Conclusies met betrekking tot de communicatie- en controlemogelijkheden van ouders	260
12.4 Samenhangen tussen schoolorganisatietypen en ouderparticipa- tieprofielen van scholen	263
12.4.1 Precisering van begrippen	263
12.4.2 Conclusies met betrekking tot de samenhangen tussen schoolorganisatietypen en ouderparticipatieprofielen van scholen	263
12.5 Beoogde effecten van ouderparticipatie	264
12.5.1 Precisering van begrippen	264
12.5.2 Conclusies met betrekking tot de beoogde effecten van ouderparticipatie	265
Summary	269
Noten	277
Geraadpleegde literatuur	285
Lijst van afkortingen en hun betekenis	303
Bijlagen	307
Curriculum vitea	345

Summary

1. Introduction

The research concerns the participation of parents (or of guardians or others involved in taking care of children) in activities at new-style primary schools in the Netherlands. In most cases, parent participation refers to the situation in which parents actively participate, or will participate, in their children's education. Some twenty years ago, parent participation was started on the basis of the idea that good contacts between the school and the parents would be in the interest of the child. It would benefit the pupils if also parents would be welcome at school. Besides "participating", parents also wanted to have a say in what their children learn and how education is given shape.

The Educational Participation Act (1982) and the Primary Education Act (1985) have been in effect as the statutory regulation of parent participation in the Netherlands. The Educational Participation Act provides a structure for both parents and teachers to be a member of school participation councils, as well as to be able to monitor and influence the school governing body's policy. The Act also allows parents to establish their own parents' council. This council has the authority, whether requested or not, to advise the school participation council on matters which concern the parents in particular (Article 12 of the Dutch Education Participation Act). Also, parents can establish a parents' association. Article 27 of the Dutch Primary Education Act stipulates that the proper authorities must enable the parents of pupils to conduct supporting activities on behalf of the school and education. This Article also stipulates that parents, in conducting said activities, are bound to follow the instructions of the school principal and other teaching staff, who remain responsible for the state of affairs. So teachers and parents themselves are able to determine how they will give form and content to parent participation.

The key element of the research concerns the examination into the form, contents and effects of parent participation of and on new-style primary education.

2. Theoretical framework

In this research, three elements have been given a central position when defining parent participation:

- the various forms of both non-institutionalized parent participation and institutionalized parent participation;

- the contents of parent participation, which can be subdivided into different forms of support activities and joint decision-making on education structure and organization;
- the intended effects of forms of parent participation on behalf of the optimization of pupils' development opportunities and the enhancement of pupils' education careers, the improvement of teachers' task performance, and the increase of parents' influence at decision levels with reference to school policy.

Within this framework, parent participation is taken in its broadest sense: being actively involved, in one way or another, of parents in the (educational) state of affairs at school and the participation of parents in one or more forms of non-institutionalized parent participation and/of in one or more forms of institutionalized parent participation with the intention of optimizing the pupils' development opportunities, enhancing the pupils' educational careers, improving the teachers' task performance and at decision levels increasing the parents' influence on the school policy.

With reference to the form of the activities, parent participation can be subdivided into non-institutionalized parent participation and institutionalized parent participation. The contents of non-institutionalized parent participation relate to forms of contact between parents and teachers and the distribution of power between the school team and the parents. The contents of institutionalized parent participation relate to the extent to which parents' needs and desires to be able to have a say in school state of affairs are met, as well as to the roles and responsibilities of parents in the case of institutionalized parent participation.

The position of parents within the school communication network has been determined by looking into the supply of information to parents on the functioning of school bodies. The opportunities of parents to monitor the teaching-learning process have been defined by determining the degree to which parents are able to closely watch their children's teaching-learning process. The counselling and guidance of parent activities have been determined by checking on the extent to which schools create prerequisites and facilities on behalf of parent participation at school. The degree to which parents' complaints and conflicts are (dis)functional at school has been determined by looking into the way in which parents are able to express their grievances, and into the mutual relationships in school bodies of which parents are a member.

The author of the thesis presupposes that there are four possible clusters of specifying conditions for parent participation: school governing body characteristics, the relationship between school and neighbourhood, school team characteristics, and characteristics of school organization types.

School organization types and parent participation profiles of schools have been put together, and there has been research into links between aspects of school organization factors (openness of the school towards its neighbourhood, the cohesion amongst

teachers, differentiation within the school's instructional model or curriculum, the lesson-oriented and non-lesson-oriented organizational structure of the school), aspects of participation factors (the various forms of contact between parents and teachers, the distribution of the power between the school team and the parents, parents' desires and needs to influence events at school, the parents' opportunities to monitor the teaching-learning process, the guiding and support of parent activities), characteristics of school organization types (the frequency of team meetings, the level of the subject matter content, the extent to which teachers are engaged in team activities, the extent to which there are consultations or exchanges of information between the school and its neighbourhood), and characteristics of parent participation profiles of schools (the extent to which parents are being informed through parents' evenings and information evening meetings, the extent to which power is distributed between the school team and the parents, the extent to which parents' desires and needs to affect events at school can be met, the extent to which parents take an important position within the communication network at school, the monitoring by parents of the teaching-learning process, the guiding and support of parent activities by the school team, and the distribution of power between the school team and the parents).

The extent to which parent participation would be a prerequisite for the development opportunities for pupils has been determined by looking into the links between parent participation and the pupils' sense of well-being of pupils and pupil performance, and parent participation and the teacher-pupil relationships and pupil performance. The extent to which parent participation is a condition to the pupils' school careers has been defined by determining links between parent participation and the referral of pupils to schools for special primary education, parent participation and the school-leaving levels of pupils moving on to secondary education, and the relative importance of parent activities with reference to the referral of pupils to special education. The extent to which non-institutionalized parent participation is a condition for an effective task performance by teachers has been determined by looking into links between non-institutionalized parent participation and the improvement of teacher/parent and teacher/pupil relationships, and non-institutionalized parent participation and the decrease of the teaching load of teachers. Finally, it has been examined whether institutionalized parent participation is a condition for parents to influence the school policy by determining the influence of client bodies on taking or not taking certain stances by the school management, the participation council and the authorities, as well as the influence of (parent members of) the participation council on the decisions intended by the authorities.

3. Research design

The research consisted of research parts into the position of parents at the time the Educational Participation Act became effective, the position of parents with reference to the

functioning of the participation, the functioning of parent participation, and the case studies into parent participation.

The empirical research into the introduction of the Educational Participation Act has been conducted on a random sample (177) of all new-style primary schools in the Netherlands. For these schools, a questionnaire was presented to the Chairperson/Secretary of the participation council, the school management, the authorities, and the staff and parent sections of the participation council.

The research into the introduction of Educational Participation Act was followed by the research into the functioning of the participation, and concerned the actual functioning of the participation at the schools. In the research, the parent and teacher sections of the participation councils, as well as the school governing bodies and school leaders of 55 schools were approached through a written questionnaire. In order to conduct the research into the perception of parents of the functioning of the participation, 342 average' parents were interviewed by telephone.

The research part into the functioning of the parent participation was particularly intended for the gathering of data on the position of parents vis-à-vis the school team, the distribution of power between the school team and the parents, determining the position of parents within the communication network at school in the case of parent participation, parents' opportunities to monitor the teaching-learning process, the support and guiding of parent activities, and the assessment of parent participation by those directly involved. In this research part, the information was provided through a written questionnaire by school leaders, school governing bodies, teachers and parents who at the time were members of parent councils and governing bodies of parent associations of a random sample of 494 new-style primary schools in the Netherlands.

The objective of the case studies on parent participation was to refine the information obtained from the written questionnaires, to obtain information which could not, or hardly, be obtained through a questionnaire sent by post, and to approach parents and pupils. The selection of the 10 research parts was based on a number types which emerged through analysing the surveys. In this respect, special attention has been paid to the proper diversification of schools (different denominations, different pupil/teacher characteristics, and differences in the degree to which parents had acquired skills in parent participation activities). For the case studies, interviews and written sources have been used.

On analysing the research data, several kinds of operations have been applied. The quantitative data has been analysed using frequency distributions, cross table analyses, corre

4. Results and conclusions

4.1. Non-institutionalized parent participation and institutionalized parent participation

At the majority of schools, the school team tries to keep parents informed through bulletins and organizing parents' evenings. An important instrument of communication for Protestant-Christian schools, in particular, is the house call. The teachers of schools of this denomination more often consider it as part of their task to pay visits to all parents than teachers of schools of other denominations because they want to express the view that the schools and the parents can be regarded as parts of a spiritual community.

Participation of parents in day-to-day activities at school is gender-defined. Parent participation is mainly mother participation. Almost twice as many mothers as fathers perform support activities. It is hardly possible to reach immigrant parents through parent participation activities. There is no correlation between the size of the school and the number of types of activities performed by parents. Also, there appears to be no clear relationship between the number of activities in which parents are involved and the number of activities of which parents are in charge, are able to make decisions independently of the conditions that are being posed to parents in order to participate. Two-thirds of the teachers use the parents' help in performing normal, everyday educational tasks. In most cases, these teachers call in the help of a select group of parents.

At 74 per cent of the private schools, seats on the school governing body are statutorily reserved for parents. Parent participation in the school governing body is mainly a matter of father participation. Twice as many fathers as mothers have been elected in school governing bodies. Protestant-Christian schools more frequently apply selection procedures for the admission of parents to the parent participation councils and parents' councils related to the school principles and objectives than Roman Catholic and State schools do. This would indicate that, when parents are given the opportunity to influence the school policy, the parents' conformity to the school principles is considered to be of greater importance at Protestant-Christian schools than at schools of other denominations.

Virtually all parent participation councils have two or three parent members. The turnout of the parents is large. Staff matters are usually discussed most during participation council meetings or during consultations with the school governing body. This implies that the agenda is determined by teachers. The advice of participation councils, whether requested or not, is particularly related to staff affairs and not to affairs brought forward by parents.

4.2. Communication and monitoring opportunities of parents

Only a small circle of parents are functioning within the institutional parent participation at schools and are able to influence the educational institution's policy. Especially the parents who are members of the school governing body have frequent consultations with the school management, and are in most cases reasonably well-informed on the day-to-day running of the school.

Teachers performing a relatively large number of team tasks have a parent participation profile which seems to be characterized by paying relatively many house visits. The parent participation profile of teachers at Protestant-Christian schools and Roman Catholic schools where teachers perform a relatively large number of team tasks in addition to their educational tasks, is characterized by calling in the parents' help for chores. Teachers who relatively often involve parents in activities for everyday educational tasks, stimulate the parents to also perform support activities on behalf of the school at home. These teachers more often remind parents that they bear an actual responsibility for their children's school performance.

4.3. Links between school organization types and parent participation profiles of schools

It has not been possible to demonstrate the existence of certain school organization types, nor that schools have certain parent participation profiles according to a consistent pattern. However, there are a number of links between individual school organization factors and parent participation factors.

4.4. Intended effects of parent participation

The motives of parents to participate at school are related to both their own interests, the interests of (their own) children and the interests of the school in general. The most important motive for school teams to involve parents in activities is that teachers have a larger potential of knowledge and opportunities at their disposal to provide a broader range of subjects. In general, the experiences with parent participation are favourable. Where co-operation between parents and teachers within the school comes into existence, this leads to a mutual influence resulting in:

- a slightly positive assessment by the teachers of the influence of parent participation on the pupils' sense of well-being in relation to their performance (pedagogical criterion);
- (weak) positive links with the referral of pupils to special education and a higher leaving level of pupils moving on to secondary education (educational criterion);

- positive influence on the sense of well-being of the teachers (task performance criterion);
- slight influence of parents in the parents' council and the parents' association on the points of view of the school management and the participation council (policy influencing criterion).